

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5481/2021
20.10.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Гордане Комненић, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Стеван Марковић, адвокат из ..., против тужене „UniCredit Bank Srbija“ АД Београд, коју заступа пуномоћник Младен Аврамовић, адвокат из ..., ради утврђења и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 10188/19 од 03.09.2020. године, у седници одржаној 20.10.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 10188/19 од 03.09.2020. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж 10188/19 од 03.09.2020. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 7084/18 од 18.03.2019. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев да се утврди да је члан 9. став 1. тачка 1. и 2. Уговора о готовинском кредиту број ...-..., закључен дана 31.05.2013. године између тужиоца и тужене, апсолутно ништава одредба уговора и да се тужена обавезе да тужиоцу на име стицања без основа исплати 15.000,00 динара са законском затезном каматом од 31.05.2013. године до исплате, износ од 4.497,14 динара са законском затезном каматом од 06.06.2014. године до исплате, износ од 3.807,45 динара са законском затезном каматом од 05.06.2015. године до исплате, износ од 2.639,57 динара са законском затезном каматом од 07.06.2016. године до исплате и новчани износ од 2.354,93 динара са законском затезном каматом од 06.06.2017. године до исплате, као и да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 52.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 7084/18 од 18.03.2019. године, ставом првим изреке усвојен је тужбени захтев тужиоца и утврђено да је члан 9. став 1. тачка 1. и 2. Уговора о готовинском кредиту закључен дана 31.05.2013. године између парничних странака апсолутно ништава одредба уговора. Ставом другим изреке, тужена је обавезана да тужиоцу на име стицања без основа исплати новчане износе са

законском затезном каматом ближе означено у том ставу изреке. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 48.432,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж 10188/19 од 03.09.2020. године, ставом првим изреке одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке одбијени су као неосновани захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11...55/14), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе.

Из наведених разлога одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је као корисник кредита са туженом банком закључио уговор о готовинском кредиту дана 31.05.2013. године којим је одобрен кредит у износу од 1.000.000,00 динара. У члану 9. став 1. тачка 1. уговора тужилац се обавезао да по основу трошкова обраде кредитног захтева плати банци једнократну накнаду у висини од 1,5 % од износа реализованог кредита, док је у тачки 2. обавезан да банци плати фиксну накнаду за праћење кредита на неисплаћени износ главнице од 0,50 % годишње. Банка је од тужиоца наплатила износ од 15.000,00 динара дана 31.05.2013. године на име трошкова обраде кредитног захтева, као и износ од 4.497,14 динара дана 06.06.2014. године, износ од 3.807,45 динара дана 05.06.2015. године, износ од 2.639,57 динара дана 07.06.2016. године и износ од 2.354,93 динара дана 06.06.2017. године, на име трошкова праћења кредита. У обрасцу обавезних елемената уговора предвиђена је једнократна накнада за обраду захтева-фиксно 1,50%, од износа кредита, односно 15.000,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, налазећи да је предметна уговора одредба ништава јер банка пре закључења уговора није предочила тужиоцу структуру трошкова (на име обраде кредитног захтева и праћења кредита) и њихов износ, што је чини неодређеном, при чему банка није овлашћена да наплаћује трошкове за које није утврђено да су стварно постојали, а чињеница да је тужилац обавештен да треба да их плати и да су исти урачунати у ефективну каматну стопу није од значаја, јер банка није детаљно образложила појединачно трошкове на које се односи спорна уговорна одредба. Зато је

тужена у обавези да тужиоцу врати наплаћене износе по ништавим уговорним одредбама у смислу члана 104, 210. и 214. Закона о облигационим односима.

По налажењу Врховног касационог суда становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности.

Према одредби члана 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово прво банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ беој 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 31.05.2013. године.

Сходно томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је понуда банке садржала врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене, а што је прописано у одредби члана 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Наведено обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Службени гласник РС“ број 65/11) ближе су утврђени изглед и садржина образаца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је као корисник кредита са туженом банком закључио уговор о готовинском кредиту и обавезао се да по основу трошкова обраде кредитног захтева плати једнократну накнаду у висини од 1,5 % од износа реализованог кредита и фиксну накнаду за праћење кредита на неисплаћени износ главнице од 0,50 % годишње (члан 9. став 1. тачка 1. и 2.). Тужиоцу је у понуди (образац 1Б-основни подаци о кредиту) од 31.05.2013. године презентована врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (поред осталог) накнада за обраду кредитног захтева: 1,50 %, 15.000,00 динара, фиксно и накнада за одржавање кредита: 0,50 %, 16.572,91 динар, фиксно (очекивани трошкови у динарима исказани у апсолутном износу). Тужилац је у току поступка оспорио да је приложена понуда садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита, указујући да у обрасцу понуде недостају структура и елементи који сачињавају наведени збирни трошак, односно да није могао да утиче на садржину уговора што произилази из идентичности елемената понуде и обавезних елемената уговора. Међутим, супротно становишту нижестепених судова, исказивањем у понуди и у уговору спорних накнада за банкарску услугу (обрада кредитног захтева и одржавање/праћење кредита) задовољава се услов одређености уговорне обавезе (врста и висина/фиксна или променљива) у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга, као и члана 50. ЗОО. Уговор о кредиту је уговор по приступу чије основне елементе сачињава банка као давалац финансијске услуге, при чему је банка дужна да клијенту, пружи информације о условима који се односе на одобравање кредита, па корисник кредита може да прихвати или не понуђене услове уговора. Нема сумње да банка у овом уговорном односу има доминантан положај, али сагласно одредбама Закона о заштити корисника финансијских услуга и означене Одлуке НБС, тужена није била у обавези да доказује структуру ових накнада, нити постојање стварних трошкова тим поводом, већ је тужилац садржином понуде у предуговорној фази, обавештен о врсти и висини накнада (да ли су фиксне или променљиве) које падају на његов терет. Следом наведеног, у конкретном случају предметна уговорна одредба није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга, па тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланова 104. став 1. и 210. и 214. ЗОО.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу чланова 153. став 1, 154, 163. став 2. и 165. став 2. припадају тражени трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име трошкова за састав једног образложеног поднеска од стране адвоката у износу од 6.000,00 динара, заступања од стране адвоката на три одржана рочишта по 7.500,00 динара, за састав жалбе 12.000,00 динара, као и за састав ревизије 12.000,00 динара све према важећој адвокатској

тарифи у време пресуђења, док трошак судске таксе није признат јер захтев није опредељен у смислу члана 163. став 2. ЗПП.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић